

1 ЕКОЛОГІЧНЕ ІНСПЕКТУВАННЯ: ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.

Мета: закріплення та поглиблення знань про екологічне інспектування як вид діяльності та науку; формування навичок аналітичного, системного мислення; розвиток екологічного та глобального мислення, фахових компетентностей, екологічної та загальної культури і свідомості.

1. Аналіз переліку видів діяльності та об'єктів підвищеної екологічної небезпеки з позиції екологічного інспектування.

1. У сфері теплової енергетики:

- теплові електростанції (ТЕС, ТЕЦ);
- устаткування для виробництва електроенергії, пари і гарячої води тепловою потужністю 200 кВт і більше з використанням органічного палива.

2. У сфері гідроенергетики:

- гідроелектростанції на річках незалежно від їх потужності (включаючи малі гідроелектростанції);
- гідроакумуючі електростанції (ГАЕС).

3. У галузі атомної енергетики і атомної промисловості:

- ядерні установки;
- об'єкти, призначені для поводження з радіоактивними відходами;
- уранові об'єкти.

4. Виробництво у галузі чорної та кольорової металургії (з використанням кольорових металів, руди, збагаченої руди чи вторинної сировини, металургійний, хімічний чи електролітичний процеси).

5. Об'єкти машинобудування і металообробки, за винятком підприємств, на яких відсутні цехи хімічного оброблення.

6. Видобування корисних копалин, за винятком корисних копалин місцевого значення, які видобуваються землевласниками і землекористувачами в межах наданих їм земельних ділянок для господарських і побутових потреб.

7. Перероблення корисних копалин.

8. Виробництво будівельних матеріалів (цементу, асфальтобетону, скла, утеплювачів, у тому числі екструдованого пінополістиролу).

9. Хімічне виробництво (включаючи виробництво основних хімічних речовин, хімічно-біологічне, біотехнічне, фармацевтичне виробництво, виробництво засобів захисту рослин, регуляторів їх росту, мінеральних добрив, полімерних і полімервмісних матеріалів, виробництво та зберігання наноматеріалів потужністю понад 10 т на рік, зберігання хімічних продуктів (базисні і витратні склади, сховища, бази) незалежно від методів та обсягу виробництва продукції; підприємства з вилучення, виробництва і перероблення азбесту, азбестовмісних продуктів

(азбестоцементної продукції потужністю понад 20 тис. т. на рік, фрикційних матеріалів – понад 50 т. на рік готової продукції, інших виробів – понад 200 т. на рік).

10. Виробництво, зберігання, утилізація і знищення боєприпасів усіх видів, вибухових речовин і ракетного палива та інших токсичних хімічних речовин.

11. Поводження з відходами:

- небезпечними (збирання, перевезення, сортування, зберігання, оброблення, перероблення, утилізація, видалення, знешкодження і захоронення);
- побутовими (оброблення, перероблення, утилізація, знешкодження і захоронення).

12. Виробництво целюлози, паперу та картону з будь-якої сировини.

13. Нове будівництво, реконструкція, реставрація, капітальний ремонт:

- 1) залізничних вокзалів, залізничних доріг і споруд;
- 2) підземних, наземних ліній метрополітену як єдиних комплексів, включаючи депо з комплексом споруд технічного обслуговування;
- 3) трамвайних колій, підвісних ліній (фунікулерів) чи подібних ліній, що використовуються для перевезення пасажирів, включаючи депо з комплексом споруд технічного обслуговування і ремонту рухомого складу;
- 4) парків транспортних засобів (автотранспортних підприємств з комплексом споруд для технічного обслуговування та ремонту);
- 5) станцій технічного обслуговування, до складу яких входять фарбувальні камери, мийки, а також тих, на яких проводяться ремонт та випробування дизельних автомобільних двигунів і ремонт кузовів із застосуванням методів хімічного оброблення поверхні;
- 6) аеропортів і аеродромів з основною злітно-посадковою смугою завдовжки 2100 м та більше;
- 7) автомобільних доріг, автомагістралей і швидкісних доріг загального користування державного та місцевого значення усіх категорій, що мають чотири чи більше смуги руху, або реконструкція та/або розширення наявних смуг руху до чотирьох і більше за умови їх безперервної протяжності 10 кілометрів чи більше;
- 8) морських та річкових портів, пристаней для завантаження і розвантаження (за винятком пристаней паромних переправ);
- 9) спеціалізованих транспортних терміналів;
- 10) глибоководних суднових ходів, у тому числі по природних руслах річок, спеціальних каналів на суходолі та у мілководних морських акваторіях;
- 11) магістральних продуктопроводів (трубопроводів для транспортування газу, аміаку, нафти або хімічних речовин).

14. Виробництво з оброблення деревини (хімічне перероблення деревини, деревоволокнистих плит, деревообробне виробництво з використанням синтетичних смол, консервування деревини просоченням).

15. Нове будівництво, реконструкція, реставрація, капітальний ремонт:

- 1) водозаборів поверхневих та підземних вод для систем централізованого водопостачання населених пунктів, промислових підприємств;
- 2) споруд водопідготовки систем питного водопостачання;
- 3) мереж водопроводу та водовідведення діаметром понад 1000 міліметрів;
- 4) систем закачування стічних вод до ізольованих підземних водоносних горизонтів;
- 5) систем зворотного водокористування, відведення, оброблення (підготовки) та скидання шахтних, кар'єрних, дренажних вод;
- 6) очисних споруд, систем скидання очищених стічних вод у водні об'єкти;
- 7) водосховищ.

16. Проведення робіт з розчищення і днопоглиблення русла та дна річок, їх берегоукріплення, зміна і стабілізація стану русел.

17. Проведення будівельних робіт, що передбачають видобування піску і гравію, прокладання кабелів, трубопроводів та інших комунікацій на землях водного фонду.

18. Проведення робіт з міжбасейнового перерозподілу стоку річок.

19. Зберігання, перероблення та транспортування вуглеводневої сировини (газу природного, газу сланцевих товщ, газу, розчиненого у нафті, газу центрально-басейнового типу, газу (метану) вугільних родовищ, конденсату, нафти, бітуму нафтового, скрапленого газу), а також технічні рішення з газопостачання населення і промислових підприємств.

20. Нафтопереробні заводи (за винятком підприємств, які виробляють тільки мастильні матеріали із сирової нафти) та устаткування для газифікації і зрідження вугілля або бітумінозних сланців.

21. Автозаправні станції та комплекси, а також автогазонаповнювальні компресорні станції, автомобільні газозаправні станції зрідженого газу.

22. Нове будівництво, реконструкція основних гідротехнічних споруд усіх видів.

23. У галузі тваринництва, птахівництва та рибництва:

- тваринницькі комплекси для вирощування свиней (5 тис. голів і більше), великої рогатої худоби (2 тис. голів і більше), хутрових тварин (3 тис. голів і більше), птиці (60 тис. кур-несучок і більше, 85 тис. бройлерів і більше);
- м'ясокомбінати та м'ясопереробні підприємства;
- виробництво у сфері (установки) з перероблення та утилізації відходів тваринного походження, у тому числі птахівництва, рибництва;
- операції з дублення шкіри.

24. Виробництво у сфері легкої промисловості, що передбачає фарбування та оброблення хімічними засобами.

25. Виробництво технічного вуглецю та електрографіту.

26. Радіотехнічні об'єкти (радіопередавальні, радіотелевізійні, радіолокаційні станції).

27. Електричні лінії (повітряні, кабельні) та підстанції напругою 330 кВт і більше.

28. Установки для поверхневого оброблення металів, деревини, полімерних матеріалів з використанням органічних розчинників, зокрема для оздоблення, друку,

покривання, знежирення, гідроізолювання, калібрування, фарбування, очищення або насичення.

29. Вирубка дерево-чагарникової рослинності (за винятком вирубки, пов'язаної з веденням лісового господарства) на території площею більше 0,12 га.

30. Нове будівництво об'єктів, господарська діяльність (за винятком лісгосподарської) в охоронних зонах територій та об'єктів природно-заповідного фонду, на територіях, прилеглих до водоохоронних зон, прибережних захисних смуг водних об'єктів, зон санітарної охорони.

31. Генетично-інженерна діяльність, введення в обіг генетично модифікованих організмів і продукції, виробленої з їх використанням (у відкритій та закритій системах).

32. Інтродукція чужорідних видів фауни та флори.

33. Виробництво мікробіологічної продукції.

2. Екологічне законодавства України щодо екологічного інспектування.

Екологічне законодавство України – це система нормативно-правових актів, що містять еколого-правові норми, які здатні регулювати екологічні правовідносини, що виникають у галузі використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища і забезпечення екологічної безпеки. Система екологічного законодавства зазнала суттєвого оновлення вже в умовах незалежності України з використанням досвіду світових лідерів у галузі екологічного права.

Визначальні для екологічного законодавства норми вміщені в низці чинних нормативно правових актів.

1. Конституції України – це основний Законом країни, нормативно-правовий акт найвищої юридичної сили. У цьому документі, зокрема, визначено, що земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності українського народу. Забезпечення екологічної безпеки та підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, збереження генофонду українського народу є, відповідно до статті 16 Конституції, обов'язком держави).

2. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р.

3. Закон України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 27 лютого 1991 р.

4. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16 червня 1992 р.

5. Закон України «Про охорону атмосферного повітря» від 16 жовтня 1992 р.

6. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» від 8 лютого 1995 р.

7. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23 травня 2017 р.

8. Закон України «Про виключну (морську) економічну зону України» від 16 травня 1995 р.

9. Закон України «Про поводження з радіоактивними відходами» від 30 червня 1995 р.
10. Закон України «Про відходи» від 5 березня 1998 р.
11. Закон України «Про рослинний світ» від 9 квітня 1999 р.
12. Закон України «Про мисливське господарство та полювання» від 22 лютого 2000 р.
13. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» від 16 березня 2000 р.
14. Закон України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» від 8 червня 2000 р.
15. Закон України «Про зону надзвичайної екологічної ситуації» від 13 липня 2000 р.
16. Закон України «Про курорти» від 5 жовтня 2000 р.
17. Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» від 18 січня 2001 р.
18. Закон України «Про тваринний світ» від 13 грудня 2001 р.
19. Закон України «Про Червону книгу України» від 7 лютого 2002 р.
20. Закон України «Про екологічну мережу» від 24 червня 2004 р.
21. Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р.
22. Водний Кодекс України 06 червня 1995 р.
23. Кодекс України про надра. 21 липня 1994 р.
24. Земельний Кодекс України. 25 жовтня 2001 р.
25. Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28 лютого 2019 р.

До екологічного законодавства належать й інші закони України, постанови Верховної Ради України, накази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативні документи Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів, рішення місцевих органів державної виконавчої влади й органів місцевого самоврядування. Крім перелічених вище, суттєве значення в організації та регулюванні діяльності у галузі екологічного інспектування мають й такі нормативно-правові акти, як: «Положення про Державну екологічну інспекцію України», «Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля», «Положення про штаби громадських інспекторів з охорони довкілля», «Положення про Державну екологічну інспекцію Придніпровського округу (Дніпропетровська та Кіровоградська області)», «Порядок ведення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря», «Порядок ведення реєстру місць видалення відходів», «Правила відтворення лісів», «Порядок подання декларації про відходи та її форми», «Правила експлуатації полігонів побутових відходів» тощо. Вичерпний перелік цих актів законодавства доступний у розділі «Нормативна база» офіційного веб-порталу Державної екологічної інспекції України.

Державні інспектори України з охорони навколишнього природного середовища відповідно до законодавства **мають право носіння форми встановленого зразка та вогнепальної зброї.**